

Violència Armada: La Crisi Mundial

1.000
morts
cada dia

ansa

Menys armes, més seguretat

Fundació per la Pau

Presentació

Qui té una arma, té un problema (Uruguai)

Les armes estan fetes per matar (Argentina)

Menys armes, més vides (Brasil)

Mans lliures d'armes: mans lliures de violència (Guatemala)

Canvia l'espasa per l'arada (Moçambic)

Sud-àfrica lliure d'armes (Sud-àfrica)

L'arma petita és un gran problema (Finlàndia)

Una arma, una vida (EUA).

Eslògans com aquests circulen per països d'arreu del món, independentment de la seva situació geogràfica o del seu grau de benestar. Aquestes frases posen en evidència una realitat que aborda abastament l'informe que ara us presentem: la proliferació i el descontrol de les armes ens ha conduït a una situació d'autèntica crisi mundial.

Les xifres del problema són tan conegudes com escandaloses: per tot el món circulen 875 milions d'armes de foc, de les quals pràcticament el 74% estan en mans de civils o actors no estatals. Cada any es posen al mercat vuit milions de noves armes i entre deu mil i catorze mil milions de municions que contribueixen de manera exponencial a incrementar les situacions de conflicte i a agreujar els efectes d'accions violentes. Com a resultat: mil persones moren diàriament víctimes de la violència armada i gairebé tres mil més resulten ferides.

És ben evident que estem davant d'una autèntica crisi mundial, de l'epidèmia més greu del segle

XXI. Però, si el diagnòstic és evident, també ho és el seu tractament: regular el comerç d'armes, garantir que no arribin a mans equivocades i irresponsables i reduir-ne la circulació i proliferació.

Aquests són, precisament tres dels objectius principals que guien el *Programa d'acció de les Nacions Unides per prevenir, combatre i eradicar el comerç il·lícit de les armes lleugeres en tots els seus aspectes*. L'any 2001, l'ONU va convocar la 1a Conferència sobre armes i es va dotar d'aquest instrument per poder abordar el problema des d'una òptica multidimensional i tenint en compte diversos i diferents contextos socials, polítics i geogràfics.

Enguany, del 14 al 18 de juliol, se celebra a Nova York la Reunió Bianual d'Estats, per tal de fer un seguiment del procés d'implantació d'aquest Programa. La *Fundació per la Pau*, conjuntament amb els altres membres de IANSA (Xarxa Internacional d'Acció sobre les Armes Lleugeres) demana als governs que hi participin,

que no escatimin ni recursos ni voluntat política per continuar impulsant aquest Programa per avançar en el control de la proliferació de les armes petites i lleugeres.

En aquest món globalitzat i canviant en què vivim s'hi donen una àmplia gama de situacions de tensió, enfrontament i violència que obeeixen a causes complexes i diverses. Tot i així, el que és innegable és que la proliferació d'armes agreuja enormement les conseqüències de qualsevol acte violent i dificulta la resolució pacífica de qualsevol conflicte.

Per tot això, la *Fundació per la Pau* com a membre i representant de IANSA a casa nostra, es complau a presentar-vos la versió catalana d'aquest informe 'Violència Armada: La Crisi Mundial'. Una contribució més per tal de construir, entre tots i totes, un món més segur, un món amb menys armes.

Fundació per la Pau

Mil persones moren cada dia a causa de les armes foc, i tres mil queden greument ferides. Medul·les espinals danyades, ossos esmicolats, famílies destruïdes, cors trencats. Si les morts, les lesions i les discapacitats provocades per les armes lleugeres es consideressin una malaltia, estariem parlant d'una epidèmia. Com a factor causant de lesions, no hi ha dubte que les armes són molt perilloses per a la salut.

Cap país no és immune

Per què les pistoles?

Si cada dia morissin 1.000 persones a causa de l'epidèmia mundial de la grip aviària, el món s'afanyaria a parlar del problema. Però les xifres no les fem encaixar: una massacre en un institut dels Estats Units no es considera que tingui cap relació amb un suïcidi a Finlàndia, una guerra de bandes al Brasil o una violació sota l'amenaça d'una pistola al Sudan. El denominador comú en tots aquests casos és el tipus d'arma utilitzada.

És possible que les pistoles no siguin la causa fonamental de la violència, però sí que la multipliquen d'una manera espectacular. La pobresa, l'atur, la injustícia, la frustració, la por, la gelosia o la depressió poden encendre la metxa de la violència; si afegim pistoles a un entorn tan volàtil és com si apaguéssim un foc amb gasolina.

Quan les armes substitueixen els punys —o els ganivets—, és més probable que la mort faci acte de presència. Així, una baralla sense importància pot acabar en un homicidi, i una discussió amb alcohol pel mig pot deixar rere seu un cadàver. Quan s'acaba una relació personal, per exemple a causa d'una infidelitat, una pistola pot convertir un moment de ceguesa en una vida sencera de penediment. Una disputa entre comunitats veïnes pot desembocar en una guerra quan se senten els primers trets.

La capacitat per transformar la tensió o l'anxietat en tragèdia en un sol instant és una característica de les armes lleugeres. Les pistoles estan fetes per matar. Les ferides per armes de foc són particularment greus si les comparem amb altres lesions, perquè el dany s'escampa als teixits del voltant. Les pistoles, a diferència dels

ganivets, poden matar a distància, ja sigui per un tret directe o per una bala perduda. La presència d'una pistola també redueix la probabilitat que les persones que es troben a prop puguin assistir la víctima o calmar l'agressor.

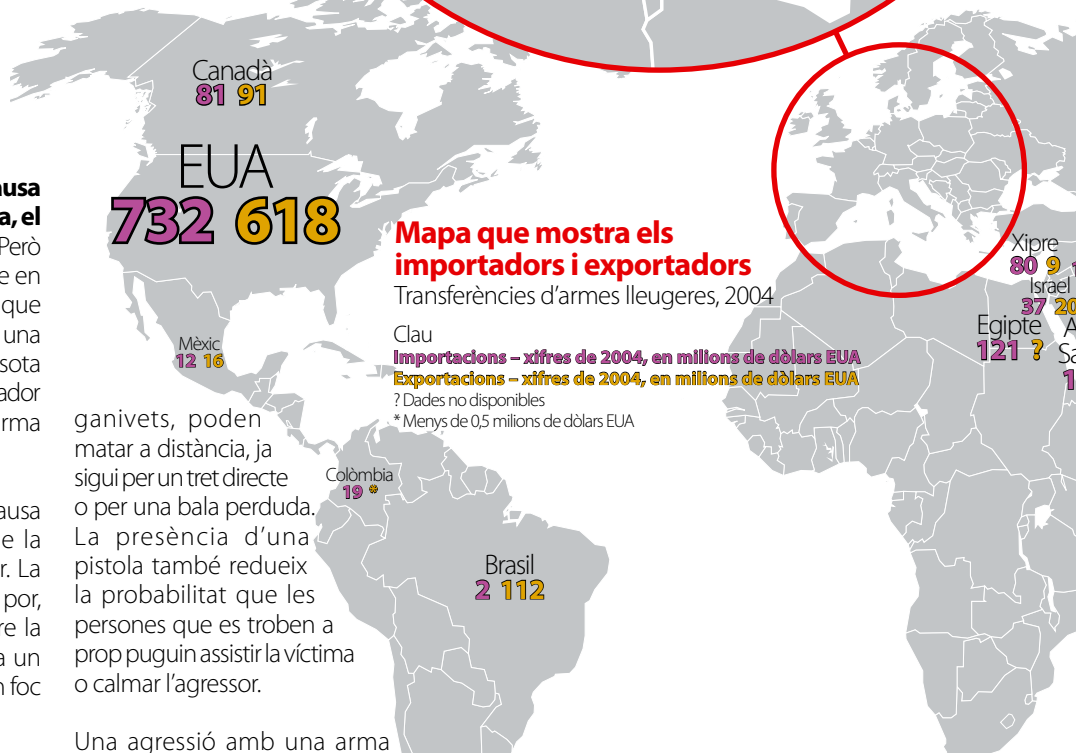
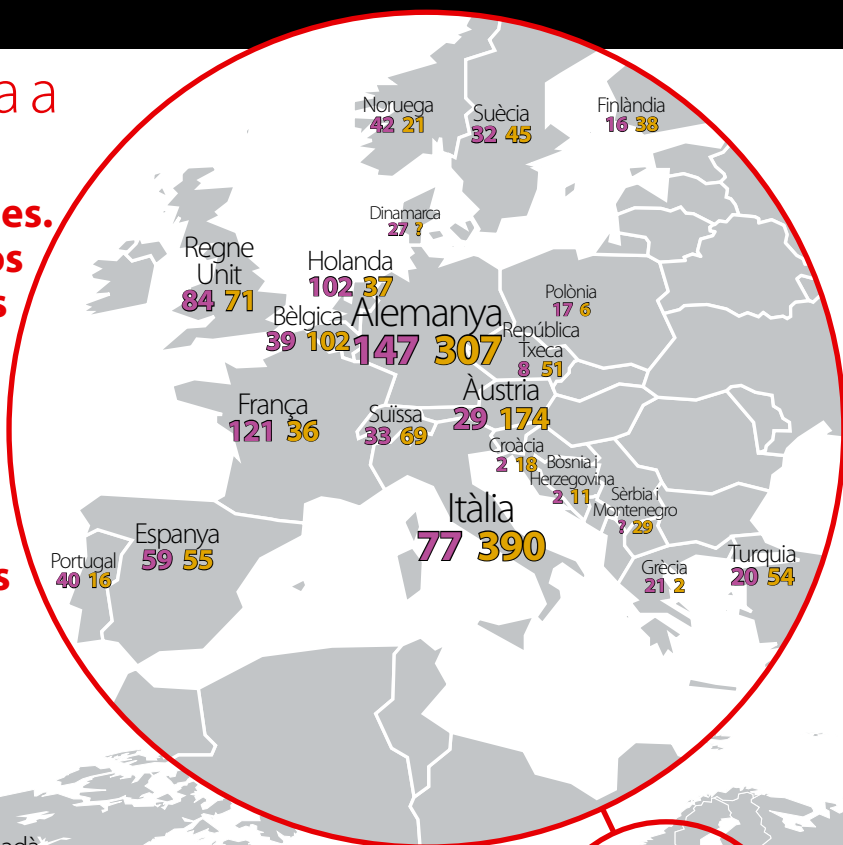
Una agressió amb una arma de foc és 12 vegades més probable que sigui mortal que una agressió amb altres mitjans. La sola presència d'una pistola crea un perill mortal: un estudi del 2003 dut a terme als Estats Units va demostrar que tenir una pistola a casa augmenta en un 41% el risc que algú del domicili mori, ja sigui per homicidi, suïcidi o accident.

La vida útil de les pistoles dura moltes dècades, durant les quals poden canviar de mans i usos diverses vegades. Els excedents d'armes militars tenen sortida als països en via de desenvolupament on hi ha un conflicte. La pistola d'un domicili es converteix en una arma criminal quan un lladre entra a la casa i se l'enduu. Les armes subministrades de bona fe per un govern democràtic a «combatents

per la llibertat» d'altres països es poden utilitzar contra els seus propis soldats al cap d'uns anys. L'escopeta de caça d'un pare pot ser utilitzada pel seu fill adolescent per suïcidar-se. Una arma petita és igualment mortal a les mans d'un amic o d'un enemic, d'un civil o d'un soldat.

Les fronteres són poroses i les armes —sobretot les pistoles— són molt fàcils de portar i amagar. En poques paraules, són el somni dels traficants i el malson dels policies. Algunes pistoles són tan petites que es poden amagar a la butxaca i les poden portar nens de només set anys.

És aquesta combinació de letalitat i longevitat el que fa que les armes lleugeres siguin un vector eficient de l'epidèmia de la violència. Per reduir el nombre de morts i ferits hem de controlar l'allau d'armes.

Mapa que mostra els importadors i exportadors

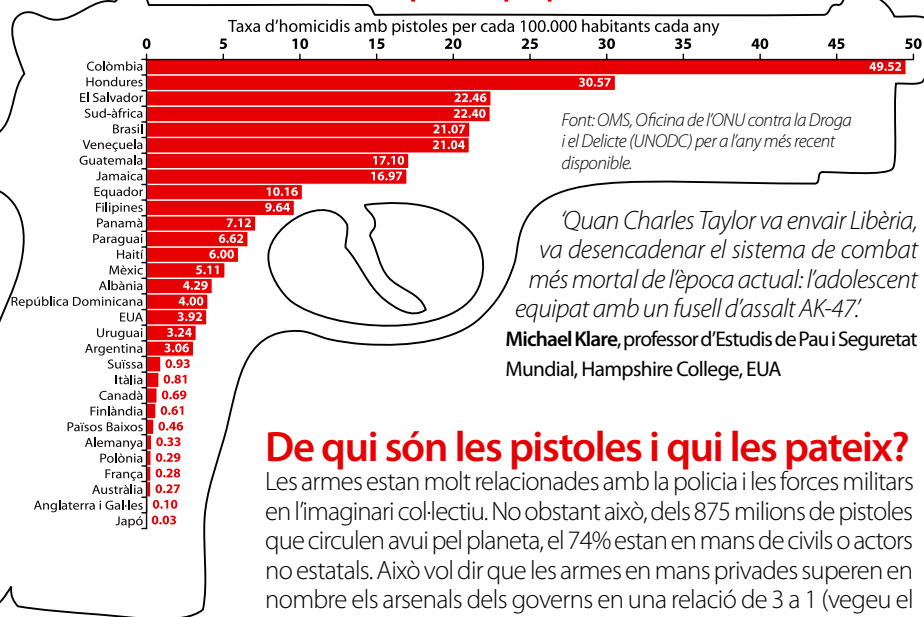
Transferències d'armes lleugeres, 2004

Clau
Importacions – xifres de 2004, en milions de dòlars EUA
Exportacions – xifres de 2004, en milions de dòlars EUA

? Dades no disponibles
* Menys de 0,5 milions de dòlars EUA

Taxes d'homicidis amb pistoles per país

Font: OMS, Oficina de l'ONU contra la Droga i el Delicte (UNODC) per a l'any més recent disponible.

'Quan Charles Taylor va envair Libèria, va desencadenar el sistema de combat més mortal de l'època actual: l'adolescent equipat amb un fusell d'assalt AK-47.'

Michael Klare, professor d'Estudis de Pau i Seguretat Mundial, Hampshire College, EUA

De qui són les pistoles i qui les pateix?

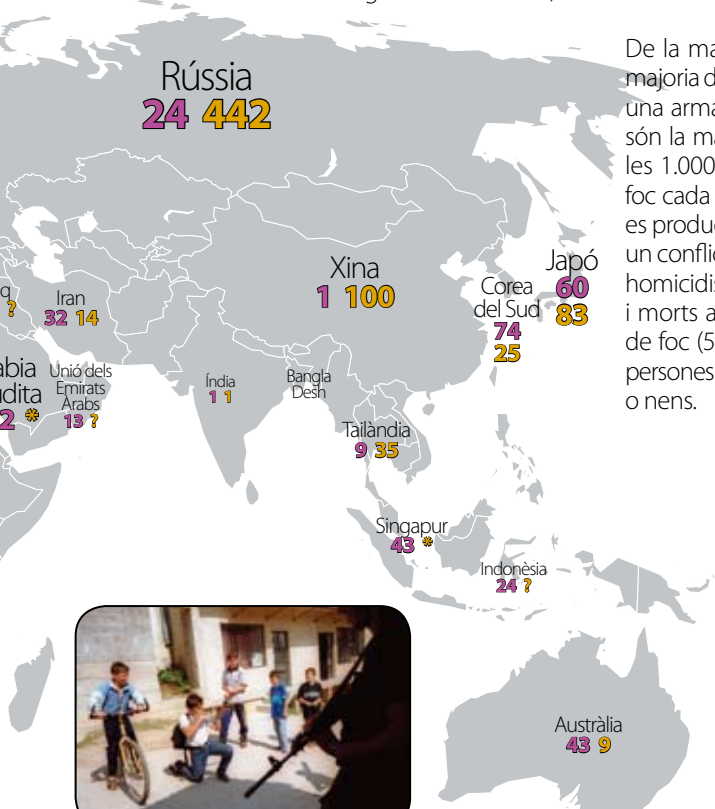
Les armes estan molt relacionades amb la policia i les forces militars en l'imaginari col·lectiu. No obstant això, dels 875 milions de pistoles que circulen avui pel planeta, el 74% estan en mans de civils o actors no estatals. Això vol dir que les armes en mans privades superen en nombre els arsenals dels governs en una relació de 3 a 1 (vegeu el diagrama inferior dret).

L'AK-47: la màquina de matar favorita del món

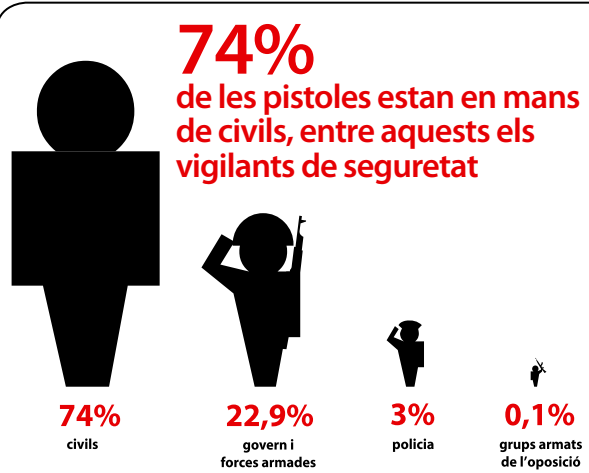
'M'estimaria més haver inventat una màquina que la gent pogués utilitzar i que ajudés els agricultors, com ara un tallagespa.'

Mikhail Kalashnikov, inventor de l'AK-47, entrevista del 2002

- El disseny del kalàixnikov ha generat moltes còpies, com ara la tipus 56 xinesa.
- Hi ha 50-70 milions d'AK-47 arreu del món.
- Almenys 82 governs en tenen als seus arsenals militars.
- Es fabrica almenys a 14 països, entre els quals Alemanya, Albània, Bulgària, Corea del Nord, Egipte, Hongria, l'Índia, Iraq, Polònia, Romania, Rússia, Sèrbia, Veneçuela i la Xina.
- El preu mitjà és d'uns 400 dòlars, tot i que en alguns països africans es ven per tan sols 12 dòlars.

De la mateixa manera que la majoria de persones que tenen una arma són civils, també ho són la majoria de víctimes. De les 1.000 morts per armes de foc cada any, al voltant de 250 es produeixen en una guerra o un conflicte armat. La resta són homicidis (56%), suïcidis (14%) i morts accidentals per armes de foc (5%). Nou de cada deu persones assassinades són joves o nens.

Els nens juguen amb armes a Sèrbia. Per tal de reduir la demanda mundial d'armes, cal evitar que els infants convisquin amb les armes com una part necessària o normal de la vida quotidiana. Fotografia: Andrew Testa

Tres dones supervivents amb una fotografia del seu familiar assassinat a Haití. Els homes representen la immensa majoria de les morts per armes de foc; les dones arrosseguen una gran càrrega psicològica i econòmica. Fotografia: Martin Adler

Armes petites i lleugeres

Les armes petites i lleugeres són les armes que poden portar i utilitzar una o dues persones, com ara pistoles, fusells d'assalt, metralladores, llançagranades, canons antitanc o antiaeris i morters lleugers. Les armes lleugeres, la munició, les granades, les mines i els explosius també formen part d'aquesta categoria. Els termes armes, pistoles, armes lleugeres i armes de foc s'utilitzen indistintament en aquest informe.

Xarxa Internacional d'Acció sobre les Armes Lleugeres (IANSA)

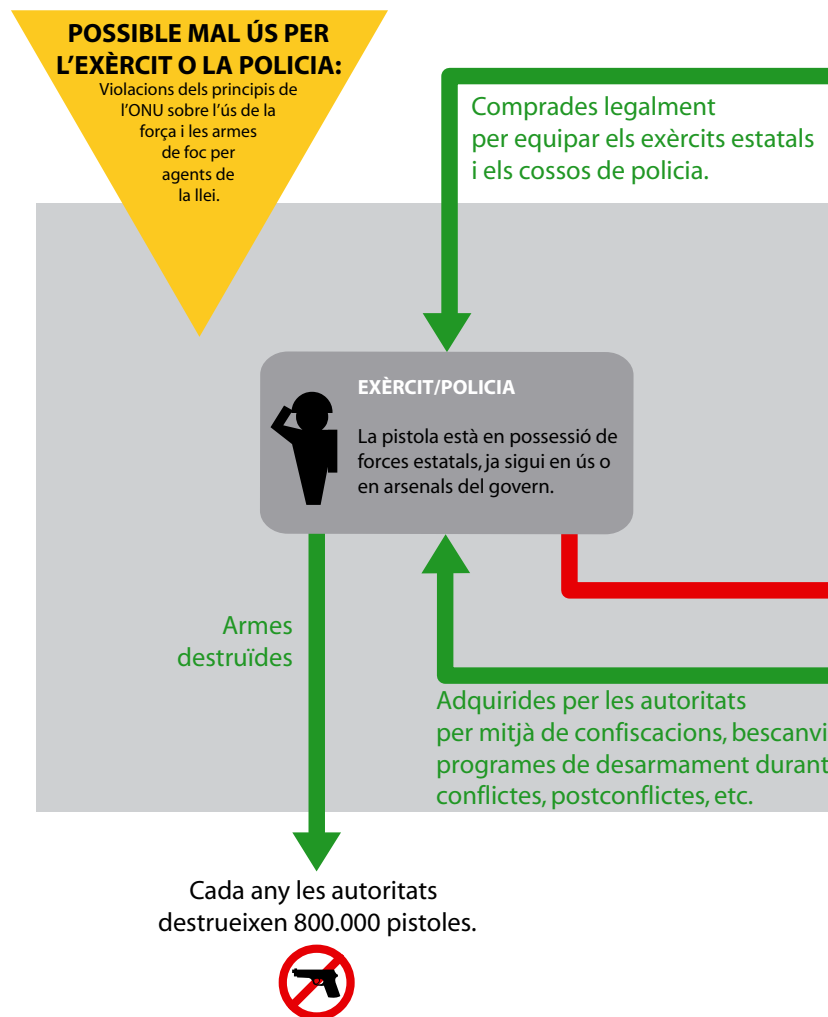
IANSA és un moviment mundial contra la violència armada i consta de 800 organitzacions de la societat civil presents en 120 països que treballen per aturar la proliferació i el mal ús de les armes petites i lleugeres. L'objectiu de IANSA és millorar la seguretat de les persones per mitjà de la reducció de la demanda d'armes, la millora de la regulació de les armes de foc i el reforçament dels controls sobre les transferències d'armes. IANSA representa les veus de la societat civil en l'escenari internacional, per exemple en el procés de l'ONU sobre les armes lleugeres, i es basa en l'experiència dels seus membres per donar suport a polítiques que afavoreixin la seguretat de les persones.

La circulació d'armes lleugeres per tot el món representa una gran amenaça contra la seguretat humana. Cada any es fabriquen uns vuit milions d'armes noves, però la circulació d'armes de segona mà d'un usuari a un altre encara és molt més important. La vida d'aquestes —i la seva letalitat— dura dècades.

Per exemple, després de la guerra freda, l'armament de l'Europa de l'Est va ser venut a mercenaris que el continuen venent perquè s'utilitzi en conflictes actuals. Quan el conflicte acaba oficialment, les armes no desapareixen, i aleshores poden ser utilitzades per individus o grups armats per cometre crims. Ara per ara és impossible supervisar o interrompre aquest flux mortal d'armes perquè:

- No hi ha normes mundials acordades pels governs per autoritzar exportacions o transferències.
- No hi ha directrius internacionals sobre la regulació de la possessió d'armes entre els ciutadans.
- No hi ha cap tractat jurídicament vinculant que controli les activitats dels intermediaris d'armes.
- No hi ha un requeriment legal per mantenir registres que vinculin les armes amb la seva ubicació o per rastrejar les armes utilitzades en crims.

El diagrama (dreta) il·lustra els nombrosos camins que pot seguir una arma i com es pot transferir del sector públic al sector privat (o viceversa) una vegada i una altra. També mostra com la mateixa arma pot passar d'usuaris legals a il·legals durant la seva vida útil. Els triangles indiquen possibles mals usos i els cercles indiquen com es podrien evitar aquests mals usos.

Conseqüències de la proliferació d'armes lleugeres

Guerra

Les armes lleugeres són les preferides en la majoria de conflictes mundials perquè són petites, barates i fàcils de portar i mantenir. Representen el 60-90% de les morts directes en conflictes cada any i són indirectament responsables de moltes més, a causa de la propagació de les malalties i la fam causades pel conflicte armat. L'absència de controls internacionals eficaços fa que els embargaments d'armes de l'ONU no siguin aplicables, per això les pistoles continuen arribant a les zones en conflicte.

Pau precària

Les pistoles poden romandre en les comunitats durant molt de temps després del conflicte i mantenir alts els nivells de violència interpersonal. La guerra civil que va viure Guatemala durant 36 anys va acabar el 1996, però les taxes de violència armada són avui molt més altes que durant la guerra. Vint-i-cinc persones són assassinades o queden greument ferides cada dia per armes de foc, en un país de només 12 milions d'habitants.

Delinqüència armada a les ciutats

Els nivells de violència amb armes lleugeres als països «en pau» poden ser alts o fins i tot més alts que en zones en guerra. Per exemple, el total de morts per armes de foc a la ciutat de Rio de Janeiro entre el 1997 i el 2000 va superar el de zones en guerra com ara l'Afganistan, Sierra Leone i Uganda durant el mateix període.

Violència domèstica

La violència domèstica és més probable que sigui letal si hi ha una arma pel mig. Per a les dones, el risc de morir a mans de la seva parella augmenta un 172% si hi ha una pistola a casa.

Suïcidi

Els intents de suïcidi amb armes tenen més probabilitats d'acabar en mort que altres mètodes. Un estudi austríac del 2007 va mostrar una reducció de la taxa total de suïcidis després que s'adoptessin lleis més estrictes sobre la compra d'armes.

Cada any es fabriquen 8 milions d'armes arreu del món.

POSSIBLE INTERVENCIÓ:

Tractat de Comerç d'Armes, regulació estricta d'intermediaris.

POSSIBLE INTERVENCIÓ:

Mesures estrictes per concedir llicències d'ús i registrar armes.

Comprades legalment per fer esport, caçar, etc.

POSSIBLE MAL ÚS PER INDIVIDUS:

Agressions, homicidis, amenaces, violència domèstica, tirotejos, atracament a mà armada, segrestos, accidents, suïcidis, violacions.

SECTOR ESTATAL

SECTOR PRIVAT

POSSIBLE INTERVENCIÓ:

Seguretat d'arsenals, reforma del sector de la seguretat.

USUARI RESPONSABLE

L'arma està en possessió d'un individu que no té la intenció d'utilitzar-la il·legalment.

Vendes il·legalment, robades, donades o heretades.

Vendes legalment, donades o heretades.

Robades d'arsenals o subministrades per funcionaris corruptes.

USUARI IRRESPONSABLE

L'arma està en possessió d'un individu que la utilitza il·legalment; aquest pot ser un delinqüent insignificant o organitzat, o un membre d'un grup armat.

POSSIBLE MAL ÚS DURANT CONFLICTES:

Violacions dels drets humans, crims de guerra, tortura, violació.

Mal ús per part de la policia i la seguretat privada

Es cometen més abusos dels drets humans amb armes petites que amb cap altre tipus d'armes. Les armes lleugeres són les eines que utilitzen les forces de seguretat de l'estat per reprimir la dissidència, reforçar les polítiques repressives i cometre abusos dels drets humans.

Els vigilants de seguretat armats són una preocupació cada cop més gran perquè no estan sota control estatal.

Violència armada i pobresa

Totes les societats estan afectades per la violència armada, però els països pobres s'enduen la pitjor part. Els pobres tenen més probabilitats de rebre trets i són els que tenen menys probabilitats de rebre tractament i rehabilitació. Es calcula que cada dia 3.000 persones es veuen greument afectades per ferides de bala, és a dir, tres ferits per cada persona assassinada. Tot i que és difícil i traumàtic haver d'anar en cadira de rodes als països desenvolupats, al món en via de desenvolupament és una experiència devastadora, ja que l'equipament és escàs i molt car. Molts supervivents discapacitats no poden sortir de casa si no tenen un familiar fort que estigui disposat a

treure'ls fora.

Com que la immensa majoria de les víctimes directes de la violència armada són homes joves, la mortalitat pot tenir una gran repercussió sobre la població activa d'un país, sobretot a les regions on les dones s'ocupen tradicionalment de la cria dels fills. La càrrega econòmica que representa mantenir les seves famílies o haver-se de convertir en cuidadores a jornada completa recau aleshores sobre elles.

La violència armada destrueix ocupacions i oportunitats per escapar de la pobresa i altera els serveis sanitaris i educatius. A una escala més gran, les empreses nacionals i internacionals es poden veure

obligades a aturar les seves activitats, el comerç es redueix perquè el transport no funciona, la inversió directa estrangera disminueix, els turistes no visiten el país i la gestió de les infraestructures i dels recursos nacionals es veu afectada.

La violència armada repercuteix directament sobre les causes de la fam: segons un estudi de l'Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura de l'ONU, els conflictes armats són la principal causa d'emergències alimentàries, ja que representen el 35% d'aquestes situacions entre el 1992 i el 2003.

La fi de la guerra freda i la globalització del comerç d'armes

La fi de la guerra freda va desencadenar una allau d'armes al mercat mundial, quan els grans exèrcits de l'antiga Unió Soviètica es van anar desmantellant i el seu armament va passar a ser un excedent. Des d'aleshores, la indústria de les armes s'ha anat globalitzant cada cop més, fet que ha permès eludir la regulació nacional aprofitant els buits legals dels diferents països. Els embargaments d'armes imposats per l'ONU han estat violats diverses vegades.

Aquest mapa mostra com l'intermediari israelià, Leonid Minin, va aprofitar els deficients controls internacionals sobre el comerç d'armes per subministrar armament a Libèria. Minin va ser arrestat en un hotel d'Itàlia l'agost del 2000, mentre es trobava en possessió de diamants, una gran quantitat de diners en efectiu i 1.500 documents en diverses llengües relacionats amb transaccions de petroli, fusta i armes. La majoria d'aquestes transaccions s'haurien fet amb Libèria, un país al qual l'ONU aplica un embargament d'armes des del 1992.

El 1999, Minin havia comprat 68 tones d'equipament militar excedentari, entre el qual 3.000 fusells d'assalt AKM i un milió de bales, a una empresa de màrqueting d'armes d'Ucraïna anomenada Ukrspetsexport. L'intermediari d'aquesta transacció era Engineering and Technical Company Ltd, una empresa fantasma amb seu a Gibraltar però registrada a les illes Verges britàniques, i segons sembla propietat de Minin. Aquest va aportar a Ucraïna un certificat d'usuari final segons el qual la destinació final de les armes seria Burkina Faso, però aquest certificat era fals.

Les armes es van transportar d'Ucraïna a Burkina Faso amb un avió operat per una companyia del Regne Unit, Air Foyle. Quan hi va arribar, el carregament es va transportar directament a Monròvia, Libèria, en diversos vols en el jet privat de Minin. El pagament de les armes pel Govern de Libèria es va fer al compte d'un banc hongarès associat amb l'empresa fantasma Engineering and Technical Company.

Segons Amnistia Internacional, algunes d'aquestes armes es van subministrar posteriorment a rebels del país veí de Libèria, Sierra Leone, que també es troba sota un embargament d'armes de l'ONU. Així doncs, aquest negoci d'armes de Leonid Minin va donar lloc almenys a una i possiblement dues violacions d'embargaments d'armes de l'ONU. Amb tot, malgrat les proves contundents contra Minin, els tribunals italians no el van poder processar per tràfic d'armes perquè la transferència no havia passat pel territori italià.

A finals del 2006, l'Assemblea General de l'ONU va emprendre un procés per redactar l'esborrany d'un tractat sobre el comerç d'armes, un instrument jurídicament vinculant per regular les transferències internacionals d'armes convencionals. La redacció proposada exigiria que totes aquestes sol·licituds s'avaluessin en funció del seu impacte potencial sobre els drets humans, el dret internacional humanitari i el desenvolupament sostenible. L'objectiu és impedir que les transferències internacionals facin arribar les armes directament o indirectament a mans equivocades. Segons aquest tractat, la violació dels embargaments de l'ONU seria un crim que es podria perseguir en qualsevol país que ratifiqués el tractat.

Si s'haguessin aplicat controls eficaços sobre les transferències internacionals d'armes quan Minin va dur a terme la seva operació, la transferència s'hauria pogut evitar, o almenys hauria arribat als tribunals. Els controls haurien exigint l'autorització de tots els estats implicats en la transacció (en aquest cas Ucraïna, el Regne Unit i Burkina Faso) abans que s'iniciés l'operació. A més, el possible usuari final hauria estat investigat amb més rigor, sobretot perquè hi havia països pròxims (Libèria i Sierra Leone) sota un embargament. Encara que l'operació s'hagués dut a terme malgrat aquestes comprovacions, les violacions dels embargaments d'armes de l'ONU farien que Minin fos responsable davant de la justícia de qualsevol país, independentment de si les armes haguessin passat pel seu territori nacional.

Un grup d'ONG de la xarxa d'ANSA ha desenvolupat un conjunt de sis principis per al control de les transferències internacionals d'armes (vegeu el requadre). Actualment estem fent una campanya a favor d'un tractat sobre el comerç d'armes que es basi en aquests principis.

Principis globals per a les transferències internacionals d'armes

Principi 1: Responsabilitats dels estats

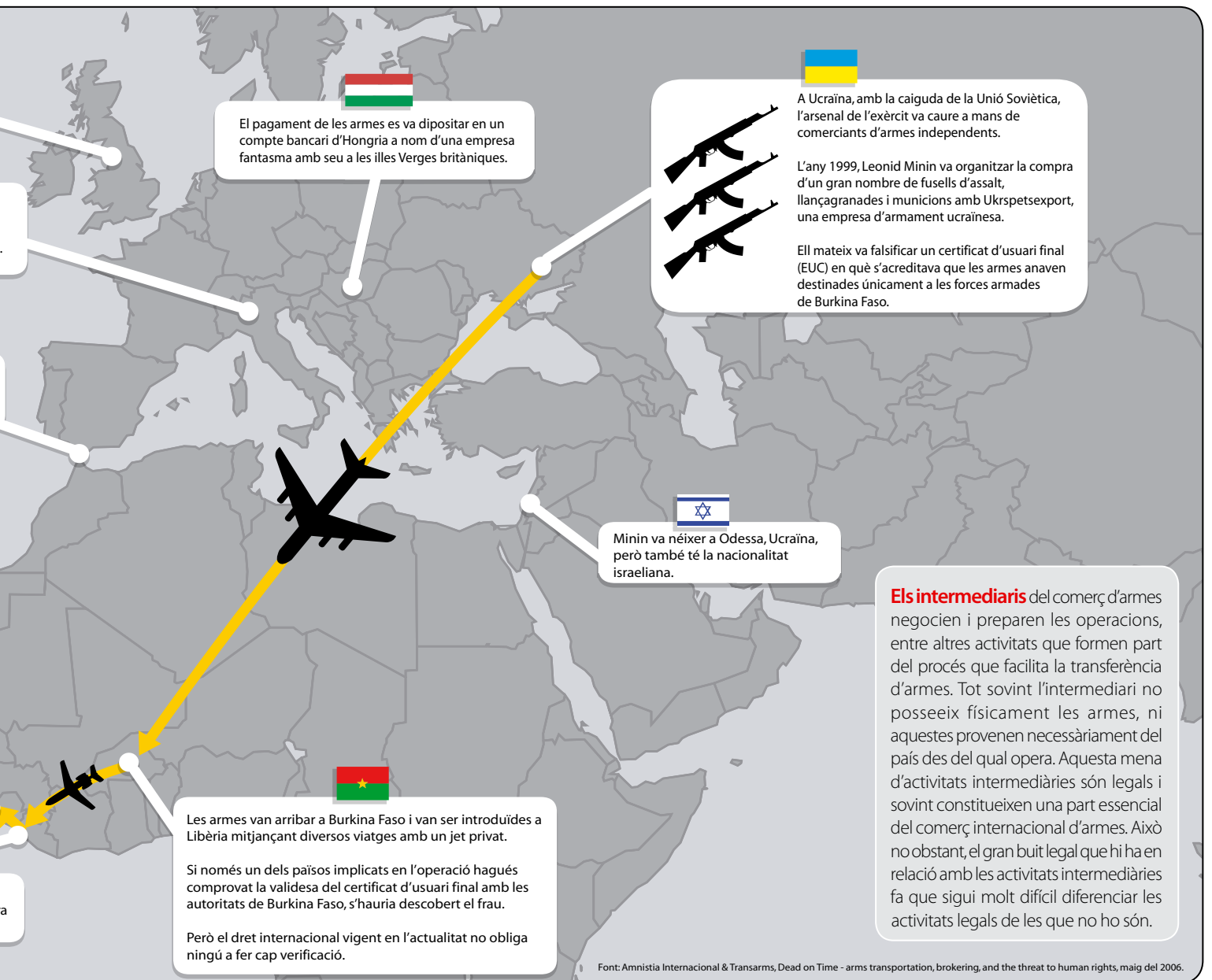
Totes les transferències internacionals d'armes i municions han de ser autoritzades per tots els estats amb jurisdicció sobre qualsevol part de la transferència (inclosa la importació, l'exportació, el trànsit, el transbordament i la intermediació) i s'han de dur a terme d'acord amb les lleis i els tràmits nacionals, que han de reflectir, com a mínim, les obligacions dels estats en virtut del dret internacional. L'autorització de cada transferència ha de ser concedida per escrit per funcionaris públics designats tan sols si la transferència en qüestió s'ajusta als principis que s'estableixen a continuació en aquest instrument. L'autorització no s'ha de concedir si existeix la probabilitat que les armes o la municions es desviïn del receptor legal al qual van dirigides o es reexportin incomplint els objectius d'aquests principis.

Principi 2: Limitacions expresses

Els estats no han d'autoritzar transferències internacionals d'armes o municions que violin les seves obligacions expressades en virtut del dret internacional.

Entre aquestes obligacions figuren:

- Obligacions en virtut de la Carta de les Nacions Unides, incloses:
 - Les resolucions vinculants del Consell de Seguretat, com ara les que imposen embargaments d'armes;
 - La prohibició de l'amenaça o l'ús de la força;
 - La prohibició d'intervenir en els afers interns d'un altre estat.
- Qualsevol altre tractat o decisió pel qual l'estat estigui obligat, com ara:
 - Decisions vinculants, entre les quals els embargaments, aprovats per organitzacions internacionals de caràcter multilateral, regional i

- subregional de les quals l'estat en forma part;
- b. Prohibicions relatives a transferències d'armes que es deriven de tractats dels quals l'Estat sigui part, com ara la Convenció del 1980 de l'ONU sobre prohibicions o restriccions de la utilització de certes armes convencionals que es poden considerar excessivament nocives o d'efectes indiscriminats, i els seus protocols, i la Convenció del 1997 sobre la prohibició de les mines antipersones.
- c. Principis del dret internacional humanitari acceptats mundialment, la qual cosa inclou:
 - a. La prohibició de fer servir armes que causin danys inútils o patiment innecessari;
 - b. La prohibició de les armes o la munició que siguin incapaces de distingir entre combatents i civils.

Principi 3:
Limitacions basades en l'ús o el possible ús
 Els estats no han d'autoritzar les transferències internacionals d'armes o municions quan existeixi la possibilitat que s'utilitzin per violar el dret internacional, la qual cosa inclou:

- A. Incompliments de la Carta de les Nacions Unides i de les normes del dret consuetudinari relatives a l'ús de la força;
- B. Violacions flagrants del dret internacional dels drets humans;
- C. Violacions greus del dret internacional humanitari;
- D. Actes de genocidi o crims contra la humanitat.

Principi 4:
Factors que cal tenir en compte
 Abans d'autoritzar una transferència d'armes, els estats han de tenir en compte altres factors, com ara el possible ús de les armes o municions, la qual cosa inclou l'historial del destinatari pel que fa al compliment dels compromisos i la transparència en l'àmbit de la no-prolifерació, el control d'armes i municions, i el desarmament.

- Els estats no haurien d'autoritzar una transferència si hi ha la possibilitat que:*
- A. Les armes s'utilitzin per fer o facilitar atacs terroristes;
 - B. Les armes s'utilitzin per fer o facilitar la perpetració d'actes criminals violents o de delinqüència organitzada;
 - C. Afecti negativament la seguretat o estabilitat de la regió;
 - D. Tingui repercussions negatives per al desenvolupament sostenible;
 - E. Impliqui pràctiques corruptes;
 - F. Contravingui altres compromisos o decisions internacionals, regionals o subregionals, o acords de no-prolifерació, de control d'armes i de desarmament dels quals els estats exportadors, importadors o intermediaris en siguin part.

Principi 5:
Transparència
 Els estats han de presentar anualment davant d'un registre internacional informes nacionals exhaustius de totes les transferències internacionals d'armes i municions en què hagin participat. Aquest registre compilarà tots els informes i els publicarà anualment en un d'integral d'àmbit internacional. Els informes han de cobrir la transferència internacional de totes les armes i municions convencionals incloent-hi les armes petites i lleugeres.

Principi 6:
Controls exhaustius
 Els estats han d'establir normes comunes sobre els mecanismes específics per controlar:

- A. Totes les importacions i exportacions d'armes i municions;
- B. Les activitats d'intermediació d'armes i municions;
- C. Les transferències de la capacitat de producció d'armes i municions;
- D. La circulació i el transbordament d'armes i municions.

Els estats han d'establir disposicions operatives per supervisar l'aplicació i revisar els procediments amb la finalitat de reforçar la implementació completa dels principis.

NOTA:
 Aquests principis apleguen les actuals obligacions dels estats en virtut de les lleis i les normatives internacionals respecte a la transferència internacional d'armes i són una proposta d'un grup format per diverses organitzacions no governamentals. Els principis reflecteixen el contingut de molts instruments internacionals de naturalesa diversa: tractats universals, tractats regionals, declaracions de les Nacions Unides i d'organitzacions multilaterals o regionals, reglaments pensats com a models per a les legislacions nacionals, etc. Alguns dels principis reflecteixen el dret consuetudinari i dels tractats, mentre que d'altres reflecteixen lleis en desenvolupament o bones pràctiques que van adquirint l'acceptació general. Aquesta recopilació recomana als estats les millors normes generals que poden adoptar per tal d'establir un control efectiu de les transferències internacionals d'armes d'acord amb l'estat de dret.

Un plantejament integral

En els darrers temps, els governs s'han començat a plantejar un canvi de paradigma: cada cop s'allunyen més del concepte limitat de «seguretat nacional» (protegir l'Estat) i adopten una visió més àmplia de «seguretat humana» (protegir les persones). Això vol dir que reconeixen que les armes que compren i destinen a la seguretat nacional poden desviar-se o fer-se servir de manera inadequada per augmentar el patiment i la pobresa dins dels seus propis països o regions. La violència armada és un problema que es pot prevenir. Una regulació més estricta del comerç legal ajudaria a evitar que les armes arribessin a les mans de persones que segurament en faran un mal ús, tant si es tracta d'un grup de rebels armats que comet atrocitats en una guerra civil, d'un cos policial que fa servir municions real per dispersar manifestacions populars, com d'una persona amb antecedents de violència domèstica. El sector de la sanitat pública ha assenyalat que la violència armada és un problema evitable, igual que una malaltia o una lesió.

El nou plantejament de la «seguretat humana» pretén reforçar l'actual entramat de lleis sobre l'ús i el comerç d'armes. L'any 2001, tots els països van acordar avançar en aquesta direcció, sota el Programa d'Acció de les Nacions Unides (vegeu requadre). Des d'aquell any, molts països han introduït reformes en les seves polítiques de control d'armes lleugeres. Hi ha tres àrees generals d'actuació: garantir que els usuaris de les armes siguin responsables, regular el comerç d'armes i reduir el nombre de pistoles.

Primers passos cap a l'eradicació de l'epidèmia de la violència armada

El juliol del 2001, la primera Conferència de les Nacions Unides sobre Armes Lleugeres va redactar un acord anomenat Programa d'Acció de les Nacions Unides per prevenir, combatre i eradicar el comerç il·lícit d'armes petites i lleugeres en tots els seus aspectes. Aquestes últimes cinc paraules, «en tots els seus aspectes» són d'importància vital ja que suposen un reconeixement de la naturalesa multidimensional del problema de les armes lleugeres: té orígens múltiples i diversos, i les seves repercussions varien en funció del context geogràfic, polític i social. Això vol dir que les solucions també han de ser multidimensionals i que, per tant, han d'incloure mesures d'àmbit local, nacional, regional i mundial encaminades a controlar el subministrament, reduir la demanda, treure de circulació les

armes que hi ha actualment, aturar la desviació dels usuaris legals cap als il·legals, acabar amb els buits legals i millorar la detecció i persecució dels infractors, entre d'altres. Un altre acord complementari és l'instrument internacional del 2005 que permet als estats identificar i localitzar, de manera oportuna i fiable, les armes petites i lleugeres il·legals.

Seu central de les Nacions Unides a Nova York

D'acord amb el Programa d'Acció de les Nacions Unides sobre Armes Lleugeres, tots els països s'han compromès a:

- Establir una agència nacional que coordini tots els departaments i organismes governamentals que treballen en diferents aspectes del tema de les armes lleugeres. Això inclou duanes, justícia, defensa, seguretat, afers exteriors, interior, salut, policia, dones, drets humans, joventut, medi ambient, etc.
- Destinar una persona o oficina específica com a punt de contacte per als funcionaris d'altres països que vulguin demanar o facilitar informació sobre armes lleugeres.
- Implicar les organitzacions de la societat civil com a socis per frenar la proliferació i l'ús inadequat de les pistoles.
- Harmonitzar les polítiques nacionals dels estats d'una mateixa regió; enfortir els acords regionals i subregionals sobre el control d'armes lleugeres.
- Donar suport a la introducció i aplicació d'acords i moratòries regionals sobre armes lleugeres.
- Fer que les lleis nacionals considerin un delictes la producció o possessió il·legals d'armes.
- Establir les lleis pertinents per evitar la fabricació i el tràfic il·legals d'armes, o la desviació cap a destinataris no autoritzats.
- Localitzar i processar els productors i traficants il·legals d'armes.
- Millorar l'aplicació dels embargaments d'armes.
- Marcar totes les armes en el mateix lloc de fabricació per permetre'n la identificació i el seguiment.
- Disposar de registres exhaustius i acurats durant el màxim de temps possible sobre la fabricació, possessió i transferència d'armes lleugeres.
- Avaluar totes les sol·licituds d'exportació d'acord amb unes «normes nacionals estrictes» coherents amb les responsabilitats que el dret internacional atribueix als estats.
- Exigir els certificats d'usuari final per a les exportacions i el trànsit d'armes lleugeres.
- En cas que les armes es reexportin, notificar-ho als països que n'eren els proveïdors originals.
- Aplicar programes de desarmament, desmobilització i reintegració (DDR) d'excombatents, que incloguin la recollida i destrucció de les seves armes.
- Destruir els excedents, les armes confiscades i les recollides.
- Organitzar reunions regulars amb altres països per comentar els avenços.
- Fer campanyes de sensibilització pública sobre el problema de les armes lleugeres.
- Millorar l'intercanvi internacional d'informació sobre aquesta qüestió.

El Programa d'Acció no:

- Fa referència als drets humans.
- Indica com regular les armes lleugeres entre la població civil.
- Fa referència al problema de les transferències d'armes a actors no estatals.
- Fa referència al mal ús de les pistoles per part d'agents estatals.
- Defineix «lleis adequades» ni «responsabilitats que el dret internacional atribueix als estats».
- Reconeix la dimensió de gènere en el mal ús de les armes ni les lesions que en resulten.
- Reconeix el paper que té el sector de la sanitat pública per ajudar a resoldre el problema.

De les paraules a l'acció

Garantir que els usuaris de les armes siguin responsables

Posseir armes és un privilegi que duu associades certes responsabilitats. A la majoria de països, per poder conduir un cotxe els aspirants han de passar una prova que n'acrediti la idoneïtat abans que se'ls concedeixi el carnet. Si un cotxe té un accident i mata un vianant, es pot identificar el propietari del cotxe comprovant el número de matrícula, que està vinculat al nom del propietari. Les armes estan dissenyades per matar. Però tot i així, la majoria de països no disposen de sistemes efectius de concessió de llicències o de registre de les armes. En alguns països, fins i tot, les lleis sobre armes varien d'una província a una altra. L'absència d'una legislació harmonitzada debilita les normatives de les províncies i els països veïns.

- Limitar l'accés a armes inadequades. Per exemple, prohibir la possessió per part de la població civil d'armament militar. Hi ha països que també prohibeixen la possessió per part dels civils d'armes curtes; com que es poden ocultar bé s'utilitzen molt en la delinqüència.
- Aplicar un procés estricte de concessió de llicències a cada usuari. L'usuari hauria de demostrar que necessita l'arma, i se'n haurien de comprovar els antecedents per garantir que no té un historial d'actes violents.
- Registrar i vincular cada arma amb el seu usuari o el magatzem on estigui guardada. Una base de dades central permetria a les autoritats fer un seguiment de les armes il·legals fins al seu últim usuari legal, i prevenir d'aquesta manera futures desviacions.
- Entrenar els policies i altres funcionaris perquè sàpiguen quan i com han de disparar les seves armes; i fer que es responsabilitzin de qualsevol ús abusiu que en facin.
- Guardar de manera segura l'armament i l'arsenal militar, policial i a mans de civils, per evitar-ne robatoris, desviacions cap a mercats il·legals o accidents. Renovar els magatzems vells o poc segurs amb alarmes i sistemes de seguretat moderns i eficaços. Guardar les armes de manera segura a casa per evitar accidents, suïcidis, mals usos i robatoris.

Un magatzem restaurat per guardar arsenal militar a Cambotja. Amb un programa demmagatzematge segur es garanteix que totes les armes quedin registrades en una base de dades, es verifiquin i es guardin en uns prestatges protegits amb cables. (Fotografia: JSAC)

Regular el comerç d'armes

Les armes són productes perillosos que requereixen una reglamentació especial pel que fa a fabricació i transferència. Tenint en compte que passen molt fàcilment de l'esfera legal a la il·legal, les normatives haurien de ser estrictes i coherents al llarg de tota la cadena comercial. En un context de comerç d'armes globalitzat es requereixen normes rígides d'àmbit regional i mundial per tal d'evitar que els traficants, els delinqüents i els responsables d'atrocitats s'aprofitin dels buits legals.

- Regular tots els aspectes del comerç d'armes, incloent-hi la fabricació, la intermediació, el finançament, el transport i la venda.
- Marcar i registrar totes les armes noves que es fabriquen per tal que se'n pugui fer un seguiment. Quan la policia trobi armes antigues sense marcar, les hauria de marcar (per exemple, les procedents d'importació o quan es faci inventari dels arsenals).
- Prohibir tota transferència privada d'armes de foc (préstecs, regals, vendes). Totes les transferències s'han de fer a través d'un comerciant autoritzat i han d'incloure prèviament el canvi de les dades que constin en el registre oficial del primer propietari al segon.
- Exigir als usuaris una llicència per comprar munició.
- En totes les transferències internacionals d'armes lleugeres, sol·licitar un certificat autèntic en què es descriu l'ús previst. Prohibir les transferències si hi ha la possibilitat que les armes s'utilitzin per cometre violacions greus del dret internacional humanitari o dels drets humans, o per debilitar el desenvolupament sostenible. Aquesta és l'essència dels Principis Globals sobre Transferències d'Armes (vegeu pàgines 6-7).

Reduir el nombre d'armes

Fins i tot amb les normatives més estrictes, els propietaris legals de pistoles poden fer-ne un mal ús. També és possible que els usuaris legals de pistoles pateixin robatoris, la qual cosa representa a molts països una font important d'obtenció il·legal d'armes. Una societat amb menys pistoles reduirà el risc de desviació i reforçarà la confiança en l'estat de dret. Això implica treure les armes de circulació i analitzar els motius pels quals les persones volen tenir pistoles.

- Destruir els excedents d'armes, així com les armes comissades per la policia o recollides a través de programes de desarmament.
- Recuperar armes a través d'amnisties i bescanvis. En països en situació de postconflicte com ara Cambotja i Sierra Leone, per exemple, s'han recuperat armes a canvi d'iniciatives de desenvolupament que redueixen la pobresa i ajuden a millorar la seguretat de les persones.
- Millorar la capacitat policial per tal que els ciutadans confiïn que la policia farà complir la llei i perseguirà els delinqüents, de manera que els habitants de les comunitats no sentin la necessitat d'anar armats.
- Oferir feina a les persones que, si no en tenen, entraran en la delinqüència armada per aconseguir diners.
- Sensibilitzar les persones sobre el risc real de tenir pistoles a casa.
- Oferir models de masculinitat alternatius per trencar l'aparent connexió entre virilitat i armes.

Els civils entreguen les seves armes en un programa de desarmament, desmobilització i reinserció de Libèria. La recollida d'armes és una part vital per reduir la violència armada en països que han patit conflictes recents. (Fotografia: Tim A. Hetherington)

IANSA – un moviment mundial contra la violència armada

La Xarxa Internacional d'Acció sobre les Armes Lleugeres (IANSA) és un moviment mundial contra la violència armada i consta de 800 organitzacions de la societat civil presents en 120 països que treballen per aturar la proliferació i el mal ús de les armes petites i lleugeres. L'objectiu de IANSA és millorar la seguretat de les persones per mitjà de la reducció de la demanda d'armes, la millora de la regulació de les armes de foc i el reforçament dels controls sobre les transferències d'armes. IANSA representa les veus de la societat civil en l'escenari internacional, per exemple en el procés de l'ONU sobre les armes lleugeres, i es basa en l'experiència dels seus membres per donar suport a polítiques que afavoreixin la seguretat de les persones.

Qui som

IANSA està formada per una àmplia gamma d'organitzacions que treballen en l'àmbit de les armes lleugeres, incloent-hi:

- organitzacions de desenvolupament de polítiques
- grups nacionals per al control d'armes
- grups de dones
- instituts de recerca
- agències d'ajuda humanitària
- grups religiosos
- professionals de l'àmbit de la sanitat pública
- supervivents de violència armada
- organitzacions pro drets humans i d'acció comunitària.

On treballem

Distribució geogràfica dels membres de IANSA:

- Amèrica del Nord – 8%
- Amèrica Llatina – 15%
- Unió Europea – 18%
- Europa de l'Est – 12%
- Àfrica subsahariana – 31%
- Orient Mitjà i Nord d'Àfrica – 1%
- Àsia – 15%

Mali

Brasil

Espanya

Setmana Mundial d'Acció contra la Violència Armada

Aquesta activitat anual és l'esdeveniment més gran sobre prevenció d'armes que es coordina a tot el món. A l'edició del 2007 hi van participar activistes de 65 països, i les activitats van incloure concerts de rock, exposicions de fotografies i concentracions públiques. La setmana va culminar amb l'anunci d'importants iniciatives governamentals a l'Argentina i Sri Lanka.

Major transparència en el comerç d'armes a Espanya

Els membres de IANSA a Espanya han tingut un paper decisiu en la campanya per aconseguir més transparència en el comerç d'armes d'aquest país, la qual cosa ha donat com a resultat una aportació més estricta d'informació per part del Govern i uns mecanismes de control més rigorosos sobre les exportacions. El 2007, el Parlament espanyol va aprovar una llei pel control del comerç exterior de material de defensa i doble ús.

Salvar vides amb la reforma de la legislació sobre armes del Brasil

Els grans progressos que han aconseguit els membres de IANSA del Brasil es deuen, en bona mesura, al paper actiu que han tingut les organitzacions de dones d'aquest país. Amb l'eslògan «Tria el desarmament: la teva arma o jo» es van voler abordar els conceptes de possessió d'armes i masculinitat. L'any 2003 es va reforçar la legislació nacional d'armes i l'any següent, a través d'un programa governamental de bescanvi, es van treure de circulació 400.000 armes. Un any després de les reformes, l'índex de morts per armes de foc va caure un 8%, la qual cosa vol dir que van morir 3.234 persones menys per aquesta causa el 2004 que el 2003.

Eleccions sense armes a les Filipines

A instància dels membres de IANSA, a partir del gener del 2007 el Govern va prohibir les armes de foc en llocs públics, amb vistes a reduir la violència associada a les eleccions del mes de maig. La coalició nacional de IANSA va

promoure la prohibició entre les comunitats i els mitjans de comunicació. Les anteriors eleccions del 2004 havien estat marcades pels alts nivells d'assassinats i per altres actes violents. La policia va informar d'una reducció del 60% dels assassinats durant les eleccions del 2007 en relació amb les xifres del 2004 (75 assassinats davant de 189).

Control d'armes: cap a un Tractat mundial de Comerç d'Armes

Com a membre de la Campanya Armes Sota Control juntament amb Oxfam i Amnistia Internacional, IANSA ha tingut un paper molt actiu en la lluita per un Tractat internacional de Comerç d'Armes. La campanya ha obtingut el suport de més d'un milió de persones de tot el món gràcies a la «Petició d'un Milió de Rostres», que es va lliurar al secretari general de les Nacions Unides el 2006. El desembre del 2006 es va aconseguir una fita important amb la votació de 153 països del món a favor de començar a treballar en un Tractat internacional de Comerç d'Armes l'any 2007.

Els nostres objectius

IANSA vol reduir la violència procedent de les armes lleugeres:

- A través de la conscienciació dels responsables polítics, el públic en general i els mitjans de comunicació sobre l'amenaça mundial per als drets humans i la seguretat humana que suposen les armes lleugeres.
- Amb la promoció de les activitats que duu a terme la societat civil per evitar la proliferació d'armes i la violència armada a través del desenvolupament de polítiques, l'educació pública i la recerca.
- A través del foment d'activitats conjuntes de sensibilització, i oferint a les ONG un fòrum per intercanviar experiències i millorar les capacitats.
- Facilitant la participació de la societat civil en els processos mundials i regionals.
- Fent sentir les veus dels supervivents com a mostra de solidaritat amb ells i les seves famílies.

Índia

Nacions Unides

Burundi

Xarxa de Dones de IANSA

Els membres de la Xarxa de Dones de IANSA treballen per eradicar la violència armada en l'àmbit domèstic, als carrers i als camps de batalla. S'emparen en la resolució 1325 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides per potenciar la participació de les dones en els processos de desarmament i en el desenvolupament de polítiques sobre armes lleugeres. S'asseguren que els interessos de les dones quedin reflectits en aquestes polítiques i lluiten per trencar el vincle entre violència i masculinitat. La xarxa produeix un butlletí trimestral anomenat «La tasca de les dones: prevenció de la violència armada».

Desemmascarar el mite de la cultura de les armes a l'Orient Mitjà

Les investigacions dutes a terme sobre la demanda d'armes a l'Orient Mitjà desautoritzen l'afirmació que la cultura de les armes és una part essencial de la societat dels països àrabs. El 2006, membres de IANSA van realitzar un estudi entre habitants de Gaza, el Líban, el Sudan i Cisjordània. Van concloure que la gran majoria de les persones voldria viure en una societat amb menys armes.

Associacions amb governs de l'Àfrica oriental

Les organitzacions locals de la societat civil formen part de totes les comissions nacionals sobre armes lleugeres a les regions dels Grans Llacs i el corn d'Àfrica. Onze governs es van unir per lluitar contra la violència armada i van acordar el Protocol de Nairobi sobre Armes Lleugeres. El tractat va entrar en vigor el maig del 2006, i les comissions nacionals participen en la implementació del protocol.

Armes a canvi de desenvolupament a Sierra Leone

Des del 2003, grups comunitaris i religiosos col·laboren amb el Govern i les Nacions Unides per dur a terme el programa «Armes a canvi de Desenvolupament». S'intercanvien les armes per incentius al desenvolupament comunitari. En les zones que s'han beneficiat del programa, les persones que han patit traumes pel conflicte han aconseguit recuperar la confiança i l'autoestima.

La relació entre la violència domèstica i les armes a El Salvador

Les armes de foc legals són les més utilitzades en els homicidis domèstics, i per cada dona assassinada o ferida, n'hi ha moltes més d'amenaçades. Els membres de la Xarxa de Dones de IANSA van recollir 3.500 signatures durant la Setmana Mundial d'Acció contra la Violència Armada del 2007 per demanar al Congrés que elabori una llei que impedeixi que les persones que cometen delictes de violència domèstica puguin posseir pistoles.

Què queda per fer?

- Campanyes perquè s'aprovin lleis nacionals estrictes sobre armes, acords regionals i iniciatives internacionals per reduir la proliferació i el mal ús de les armes lleugeres.
- Donar suport al procés de l'ONU sobre armes lleugeres i a la creació d'un Tractat de Comerç d'Armes.
- Augmentar la implicació de la societat civil en les iniciatives nacionals, regionals i internacionals per reduir la violència armada.
- Reforçar la sensibilització i el coneixement del problema de les armes lleugeres i de les seves solucions.

Fundació per la Pau

La *Fundació per la Pau*, nascuda l'any 1983 i membre d'IANSA (Xarxa Internacional d'Acció sobre les Armes Lleugeres) des dels seus inicis, treballa per un món en pau. A través d'una opinió pública cada cop més informada i activa, vol impulsar tots aquells canvis culturals i estructurals que facin possible l'eradicació de la violència com a forma de relació entre les persones i els pobles.

El nostre compromís amb la pau ens porta a desenvolupar activitats d'educació per la pau, de sensibilització i mobilització social i d'implicació en conflictes. La seva prevenció, resolució o transformació, tant dels més propers com dels més llunyans, és un dels nostres principals objectius..

Fundació per la Pau

25 anys
1983 - 2008

Amb la col·laboració de:

**Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament**

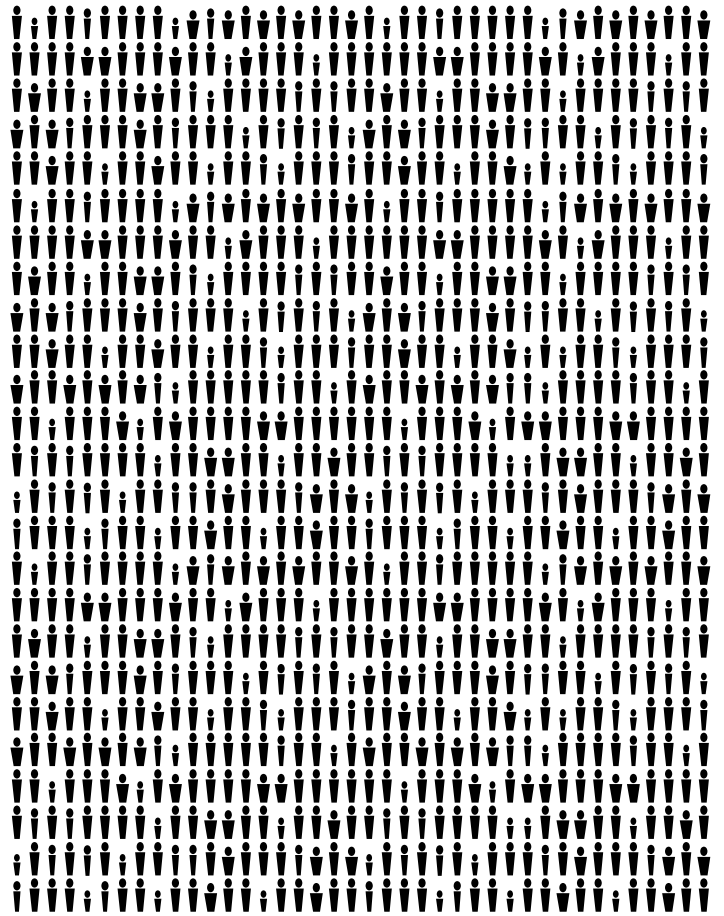
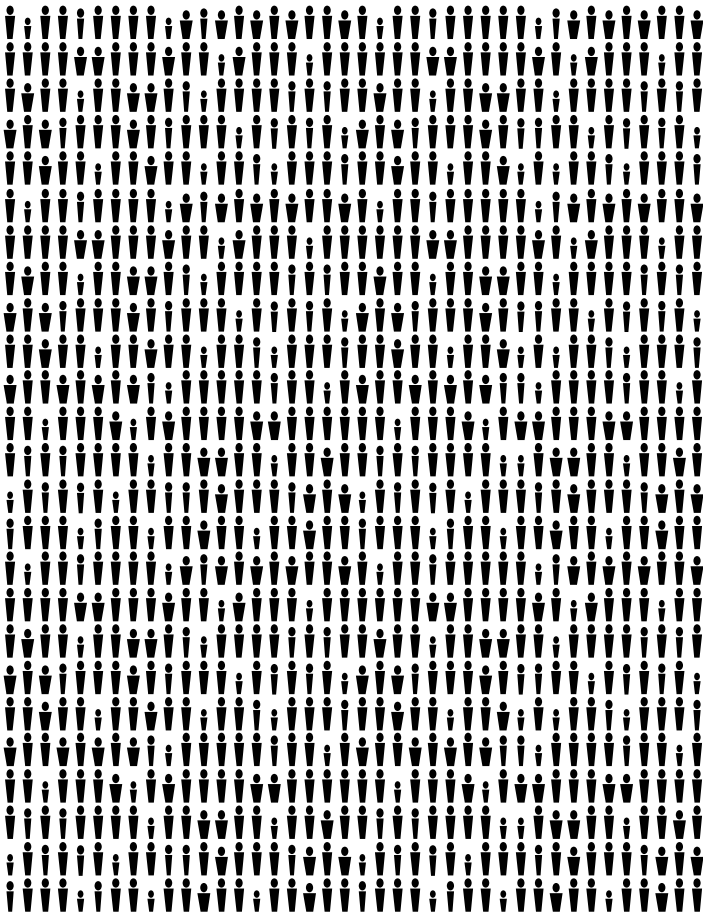
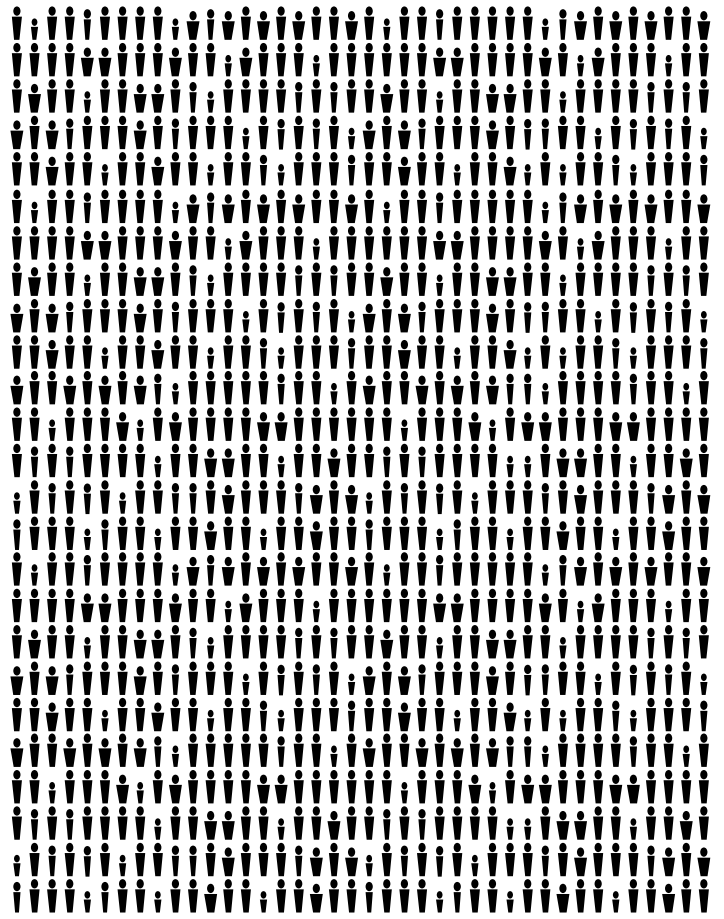

**Generalitat
de Catalunya**

3.000

ferits

cada dia

Menys armes, més seguretat

Fundació per la Pau